

KUBATANA

Vestfossen Kunstlaboratorium huser en av de største mønstringene av afrikansk samtidskunst i Skandinavia noensinne. Vi har snakket med kurator Kristin Hjellegjerde om en tidligere marginalisert kunstscene i eksplosiv vekst.

TEKST: INGRID LIEN FOTO: LARS-ANDREAS T. KRISTIANSEN

LONDON / VESTFOSSEN (KUNST): *Kubatana* betyr «samhold» på det zimbabwiske stammespråket shona. I sommerhalvåret 2019 står begrepet som en samlende tittel på en mangfoldig utstilling av ny kunst brakt inn fra kjempekontinentet Afrika til lille Vestfossen i Buskerud. Afrikansk samtidskunst er trolig utforsket terreng for den gjengse norske kunstinteresserte, men alt tyder på at vi bør rette oppmerksomheten mot sørligere breddegrader. Kristin Hjellegjerde, som har kuratert utstillingen, driver gallerier under eget navn både i London og Berlin, og er vant til å operere i et internasjonalt perspektiv. Over telefon forteller hun begeistret om det fantastiske samarbeidet som muliggjorde denne store gruppeutstillingen.

– Jeg har jobbet med et veldig begrenset budsjett, og for å bringe inn 34 afrikanske kunstnere fra 19 forskjellige land har jeg vært helt avhengig av folk som ville være med og hjelpe til. Både samlere, stiftelser, museer og andre gallerier har vært involvert. Serge Attukwei Clotteys verk *Yellow Brick*, som skal dekke Hovedbygningen på Vestfossen, er for eksempel fullt ut sponset av Gallery 1957 i Ghana. Attukwei involverer dessuten hele landsbyer i kunsten sin. Alle som bor i området er med og hjelper til, og kunsten hans får stor oppmerksomhet. Da jeg besøkte Ghana i august for å oppleve lanseringen av *Yellow Village*, var alle der, fra BBC filmteam og kuratorer fra Pompidou til Tate. Du burde sjekke ut Instagram-kontoen hans @afrogallonism,

2

1 KRISTIN HJELLEGJERDE er kuratoren bak årets utstilling *Kubatana* på Vestfossen.

2 FASADEN på Vestfossen prydes av kunstverket av Serge Attukwei Clottey fra Ghana.

hvor du kan se hele den fantastiske utviklingen.

– *Hvordan oppstod ideen om å lage en gruppeutstilling med afrikanske samtidskunstnere og vise den i Norge?*

– Jeg har jobbet med afrikansk samtidskunst i mange år og visste at jeg skulle gjøre en slik utstilling på et tidspunkt, bare ikke helt hvor og hvordan. Men da Morten Viskum (kunstnerisk leder på Vestfossen Kunstlaboratorium, [journ.anm.](#)) kom til meg for å kjøpe et verk av en afrikansk kunstner, snakket vi om dette, og ballen begynte å rulle. To år senere ble ideen realisert.

Den afrikanske samtidskunstscenen vokser hver eneste dag. Da jeg begynte å undersøke feltet for syv år siden, var den mye mindre, og det var vanskelig å finne kunstnere som jeg følte hadde internasjonal samtidskunstappell. Men nå har det jo bare blitt en helt fantastisk scene, med så mye talent. Det har dukket opp flere museer for samtidskunst, som MACAAL-museet i Marrakech og Zeitz Museum of Contemporary Art Africa (MoCAA) i Cape Town. Det er også planlagt samtidskunstmuseer i blant annet Nigeria og Senegal. Et helt kontinent har begynt å samle på kunst, og de vil gjerne samle på sine egne. Så det er mye spennende som skjer, men det er også mange mennesker som prøver å utnytte dette og drar til Afrika for å spekulere, siden ting har skjedd så fort.

– *Hvordan har du valgt ut kunstnerne som er med i utstillingen?*

– Jeg har forsøkt å få med så varierte kunstnere som mulig, og valgt dem jeg vet og tror vil fortsette å være der i framtiden. Jeg velger bare kunst jeg selv føler for emosjonelt, og har satset på nye talenter, forskjellige teknikker og kunstnere med en veldig sterk identitet. Og så er det litt slik at hvis jeg ikke har med en kunstner fra et land, så har jeg ikke funnet den riktige kunstneren fra det landet. Det er jo flere land jeg skulle ønske kunne vært med, som Uganda. Men jeg har bare så vidt begynt å touche hva som skjer i Uganda.

Det vanskeligste har kanskje vært å finne kvinnelige kunstnere. Av de 34 kunstnerne som er med i utstillingen, er 8 kvinner. Jeg gikk ikke inn for at jeg måtte ha med et visst antall kvinnelige kunstnere. Jeg gikk for dem som har talent. Men også på den fronten skjer det utrolig mye nå, spesielt det siste året. Noe som er interessant er at veldig mange afrikanske kvinnelige kunstnere jobber med video, og det er vanskelig å tjene penger på videokunst og minimalt med økonomisk støtte. Min teori er at flere kvinnelige kunstnere tenker mer på hva de brenner for enn på økonomi. Men det kommer sikkert til å forandre seg og jevne seg ut.

Hjellegjerde forteller at mange av verkene lages spesielt for utstillingen på Vestfossen, som Serge Attukwei Clotteys *Yellow Brick* som skal dekke fasaden til Hovedbygningen. Sadikou Oukpedjo kom til Norge fra Togo allerede 20. mars for å lage skulpturer av lokalt treverk, og Yassine Balbzioui

1

fra Marrakech starter på et stort veggmaleri 10 dager før åpningen. Dawit Abebe fra Etiopia kommer også til å bo på Vestfossen i noen uker for å lage en installering i hjertet av bygningen.

– Fra et norsk perspektiv – hvilke stereotypiske forestillinger tror du fremdeles eksisterer om afrikansk kunst? Og hvordan kan en utstilling som denne bidra til å endre på dette?

– Vi har jo alle vokst opp med skrekkehistorier fra Afrika, som de store sultkatastrofene. Men når jeg reiser der, så ser jeg noe helt annet. Jeg blir mektig imponert over hva som skjer kulturelt og intellektuelt i de forskjellige landene. Et stigma jeg føler vi kan ta bort med denne utstillingen, er at afrikanske kunstnerne har behov for støtte. Den viser en ny generasjon samtidskunstnere som står på egne ben, og som igjen hjelper mennesker i egne land. Mye av pengene som kunsten genererer, går tilbake til lokalsamfunnet. Det er også motiverende at samtidskunsten gjør så stor suksess over hele verden. Det handler om å la kunsten deres snakke for seg selv og vise talentene fra det afrikanske kontinentet. Den utrolige inspirasjonen og ideene deres. Og jeg tror at kunst som kommer fra land som har noe å kjempe for, ofte er veldig lidenskapelig og har mye sjel. Det er mye «story» og fortellerkunst som er

utrolig spennende og som en kan lære mye av.

Mange kunstnere bruker også selvironi. I videoverket til Khadidiatou Sow (Senegal) handler det om den amerikanske drømmen som ender i Ghana. Nesten alle kunstnerne jeg har med i denne utstillingen, bor i sitt eget hjemland, og de har lyst til å være der. Da jeg begynte å jobbe med afrikansk kunst, var det mange samlere som sa: «They can't make it if they don't move abroad, to New York or London.» Men det motsatte er bevist – de trenger ikke lenger å flytte. Det med å reise rundt, delta på utstillinger, kunstneropphold og så videre har blitt så mye lettere. Og presentasjonen av dem er det jo vi som gallerister og museer som gjør, for eksempel. I Brussel, Berlin, eller hvor det måtte være. Dessuten har en sosiale medier nå. Du kan fortsette å oppholde deg hvor enn du har lyst til og fremdeles være en del av verden, og det synes jeg er flott.

– Det afrikanske kontinentet er enormt, og landene svært forskjellige. Går det likevel an å se noen felles trekk i samtidskunsten som skapes der?

– Jeg er nok mer opptatt av å vise at det er store variasjoner. Heller det enn likhetstrekkene. Mange av kunstnerne belyser utfordringer i sitt eget land, som Eddy Kamuanga Ilunga fra Kongo. Landet er en av verdens største produsenter av coltan, et metall

1 YASSINE BALBZIOUIS
store maleri i bagrunnen
og treskulpturene av
Sadikou Oukpedjo i
forgrunnen.

**2 CINGA SAMSON, Two
Piece 2, 2018. Olje på
lerret, 118 x 93,5 cm.**

2

1 **ABDOULAYE KONATÉ**,
Composition bleue orange Aly 1, 2017,
(høyre) og *Amina Agueznay Aouinates, Little Eyes in Moroccan arabic*, 2016, (venstre).

2 **EDDY KAMUANGA ILUNGA**, *Entre nous*, 2015. Akryl og olje på lerret, 180 x 200 cm.

3 **AMADOU SANOGO SANS**. Akryl på lerret.

1

som brukes i elektronikkindustrien. Kongo utnyttet for naturressursene sine, derfor er det alltid krig, og dette problematiserer Ilunga i maleriene sine. Det er også forskjell mellom land som har vært kolonisert, for eksempel av England, Frankrike eller Belgia. Det handler om språket og den kulturelle påvirkningen de vokser opp med. Eller om landet ikke har vært kolonisert, som for øvrig bare gjelder Etiopia og Liberia. Dessuten kan en se forskjeller på de ulike delene av Afrika. I vest har de lengre tradisjon innen kunst og et mer internasjonalt preg. Cape Town er jo egentlig en veldig vestlig by, som minner mer om Los Angeles. Tilgang på materialer har også noe å si. Lerret er vanskelig å få tak i mange steder. Du får for eksempel ikke tak i det i Zimbabwe, da må det importeres fra Sør-Afrika. Derfor er det generelt færre malerier på lerret. Så det er et likhetstrekk, kan du si, at en bruker de ressursene en har tilgjengelig.

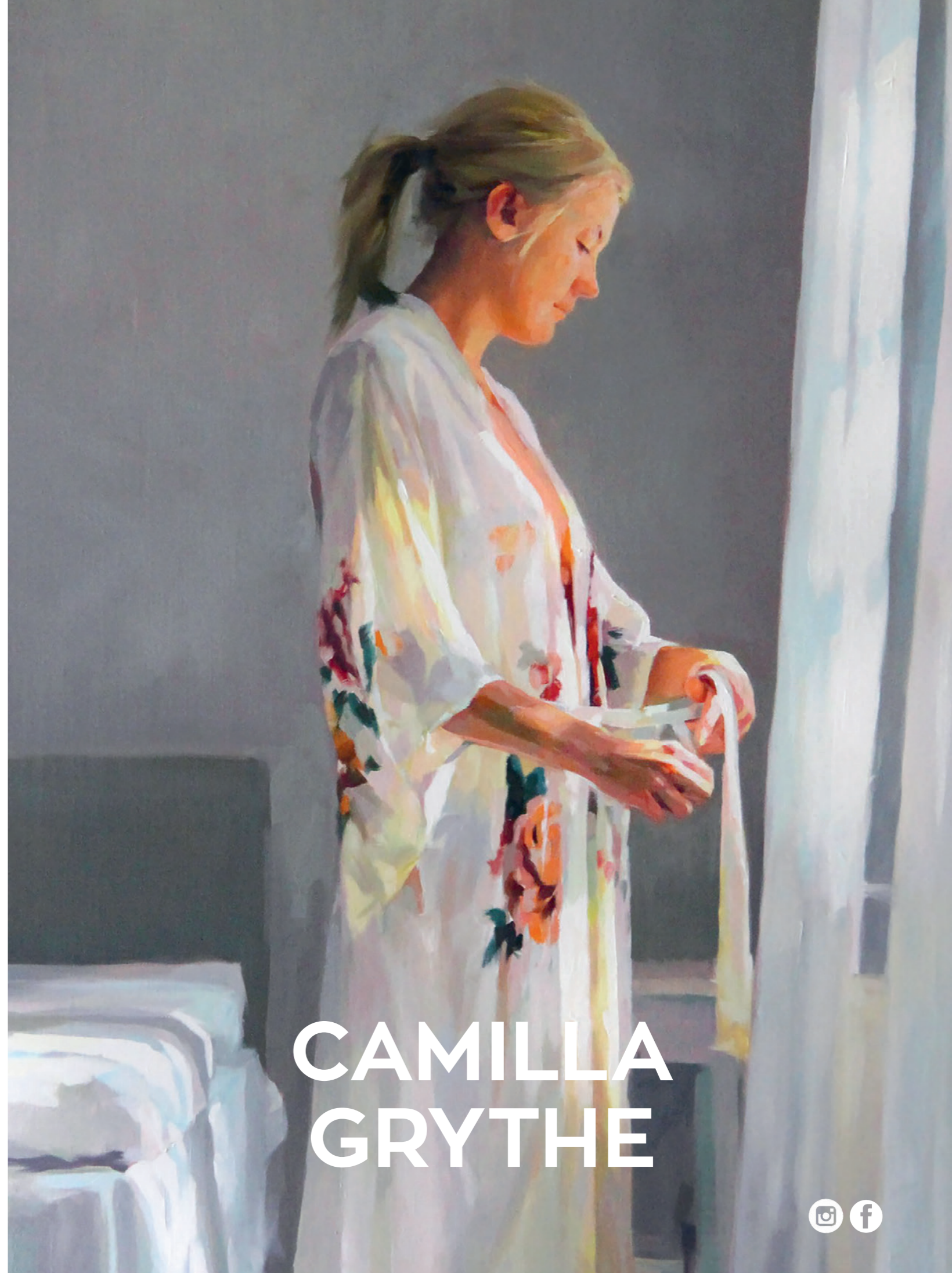
– *Jeg tror mange kommer til å få øynene opp for afrikansk samtidskunst etter å ha besøkt denne utstillingen. Hvor bør en dra for å se mer?*

– *Jeg håper det! Hvis en skal dra til Afrika, kan jeg anbefale Dakar Biennale (Dak'Art – biennale de l'Art Africain Contemporain). Den neste er i 2020, og Senegal er «super safe». Jeg kan også tipse om Cape Town Art Fair, Marrakech Art Fair, Nigeria Art Fair og Lagos Art Fair. I Lagos har de for øvrig en lengre historie med foto-festival (LagosPhoto), den neste er høsten 2019. Lagos er ikke like lett å reise til som de andre nevnte, og en bør vite litt på forhånd. Men det kommer seg. Dette gjelder også Zimbabwe. Men jeg kan hjelpe hvis noen ønsker å reise! Ordne studibesøk og sånt. Hvor enn de vil dra, he-he. Bare ta kontakt. ☺*

3

Utstillingen KUBATANA vises i Hovedbygningen på Vestfossen Kunstlaboratorium 4. mai–22. september 2019.

CAMILLA GRYTHER